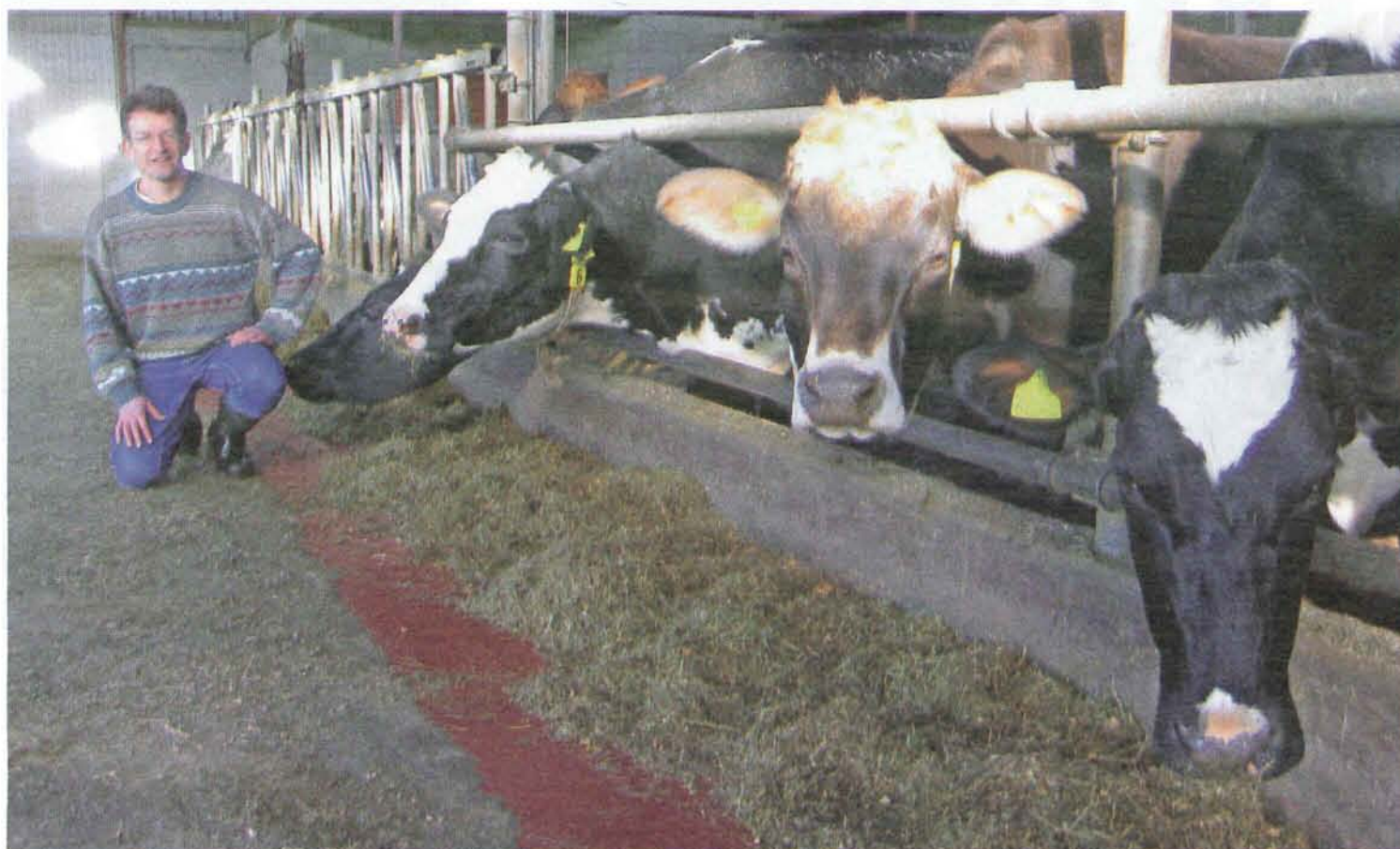

'Stierkeuze belangrijker dan ras'

Kees van Zelderen bij zijn gekruiste veestapel. Een gedegen kennis van de stierenkaart van alle gebruikte rassen noemt hij cruciaal. „Een goede stierkeuze is belangrijker dan het gekozen ras.”

Foto's: Nieuwe Oogst

Voor de melkveehouder die wil weten of het kruisen van zijn veestapel met een ander ras soelaas biedt, bestaat sinds kort de rassenwijzer. Op internet wordt het fokdoel ingevuld en uiteindelijk verschijnt op de monitor een advies. „Via doorklikken komen bezoekers bij een fokkerijgids buiten onze website terecht”, vertelt medebedenker Kees van Zelderen. „Het is daarna aan de boeren om de stierkeuze te bepalen.”

Tot eind vorig jaar was er geen centraal punt waar melkveehouders met hun vragen over kruisen terecht konden. „Natuurlijk zijn er de verschillende fokstudieclubs waar de leden elkaar wegwijs maken.” Uit een soort missiedrang besloot Kees van Zelderen, biologisch melkveehouder in Het Noord-Brabantse De Rips, om hier verandering in te brengen. Hij is ook voorzitter van de Brown Swiss Club samen met de Fleckvieh, Montbéliarde en Jersey-tak. „Met mijn broer Johan kruis ik al sinds 1985 en heb daar prima ervaringen mee. Voor ons bracht de combinatie MRIJ met Brown Swiss en Holstein het beoogde resultaat: productieve, maar vitale koeien die tegen een stootje kunnen.”

Na toekenning van een subsidieaanvraag door het ministerie van LNV bouwde het netwerk Planmatig kruisen Melkvee, onderdeel van Verantwoorde Veehouderij, de website rassenwijzer.nl. Het NRS leverde gegevens van de afgelopen vijf jaar, waardoor alle dochters die in de verschillende Nederlandse en Vlaamse stallen rondlopen te vergelijken zijn met hun Holstein bedrijfsgenoten.

„Zo kom je tot een bepaalde fokwaarde

van alle stieren. Helaas ging de website net iets te vroeg online voor de Zweeds Roodbont en Fleckvieh. Van beide rassen waren domweg onvoldoende gegevens beschikbaar”, verduidelijkt Van Zelderen. „Dat geldt niet voor Holstein, Brown Swiss, Montbéliarde, Jersey, MRIJ, Fries Hollands en Blaarkop.”

Door aanvinken van het huidige veestapelras en selectie van een aantal fokdoelen berekent het programma of kruisen verstandig is en zo ja, waarmee. „Wie zwaar hangt aan productie en uier krijgt een andere uitkomst dan iemand die voor beenwerk gaat”, weet Van Zelderen.

Uit nieuwsgierigheid deed ook hij de test en kwam bij zijn eigen Brown Swiss uit. „Dat was natuurlijk geen grote verrassing, aangezien we al dik 25 jaar met deze en Holstein-koeien in de weer zijn.”

INDICATIE

De medebedenker van de site wijst erop dat de voordracht van de rassenwijzer slechts een indicatie vormt. „Na deze handreiking moet de boer zich verdiepen in tenminste twee en soms wel drie stierenkaarten. Welk dier past het beste bij mijn wensen?” Doe je dat niet, dan kan dat tot teleurstellingen leiden.

Zo zochten melkveehouders in het verleden naar meer eiwit door hun Holsteinkoppel te kruisen met Jersey's. „Op zich een aardig plan, ware het niet dat ze voor dat oogmerk de stier aanwendden die niet over dit kenmerk beschikte. De eerste generatie - F1 in vakjargon - was al een ramp, om over de nazaten maar te zwijgen.”

Een grondige analyse van de beoogde intentie en een kritisch blik op de stierenkaart beschouwt Van Zelderen daarom essentieel. „Bezint eer ge begint gaat hier zeker op. Hou er tevens rekening mee dat je naast beoogde winst ook een verlies incasseert. Om die stap terug te beperken moet je de juiste vererfers voor je plan zoeken.”

Hij reisde af naar Zwitserland en Denemarken om de dochters van Brown Swiss stieren te bekijken. „Toen wist ik het zeker, want praktisch iedere koe die me aansprak

bleek afkomstig van één stier: Improver. Later gingen wij daarnaast Emory gebruiken.”

Met het licht op groen gaf de melkveehouder gelijk vol gas, samen met zijn broer, met wie hij in maatschap zit met 70 melkkoeien en 45 stuks jongvee. „We zijn niet voorzichtig gestart, maar hebben alle kaarten op de gekozen aanpak gezet.”

De reden om in 1985 hun MRIJ met Brown Swiss en Holstein te combineren noemt Van Zelderen de staat waarin het Nederlandse ras in die periode verkeerde. „MRIJ was op een spoor beland van hoe nu verder?” Door inteelt waren de uiers qua vorm verre van ideaal en mastitisgevoelig. Bovendien liep het afkalfgemak terug. „De bloedlijnen waren gewoon te nauw geworden. De koe werd eerder compacter dan groter, meestal een teken van inteelt”, verklaart hij.

Binnen het eigen ras waren geen alternatieven voorhanden, zoals bij het brede aanbod Holstein wel het geval is. „We besloten de blik naar buiten te richten.” Voor Van Zelderen betekende dat het inbrengen van Holstein en Brown Swiss.

Die robuuste Zwitserse koeien kwam hij tijdens een vakantie in het Alpenland tegen en hij was onder de indruk. „Ze staan op hun hele klauw, waar Holsteins met name het achterste gedeelte gebruiken. Voor deze hoogproductieve dieren is die belasting eigenlijk te groot. Daarbij worden de dieren van dat ras wel groter, maar groeien de klauwen nauwelijks mee.”

IJZERSTERK ONDERSTEL

Holstein was in diezelfde periode bezig met een sterke opmars in eigen land. Door dit ras met Brown Swiss te mixen krijgt de voorzitter van rasvereniging een hoogproductieve kruisling die toch stevig op haar benen staat. „Wil een koe oud worden, dan vormt een ijzersterk onderstel een eerste vereiste. De slechtste Brown Swiss stier heeft nog betere benen dan een super Holstein.”

Met veel kunst- en vliegwerk de leeftijd van de koppel opkrikken ziet Van Zelderen niet zitten. „We zijn geen verpleeghuis. Onze gemiddelde leeftijd ligt momenteel op zes jaar, maar we werken er aan om dat op te krikken tot zeven à acht jaar.”

Dat de biologische melkveehouder er nog lang niet is, steekt hij niet onder stoelen of banken. „We zijn zeker op de goede weg en met de door ons uitgekende fokbeleid komen we er uiteindelijk wel.”

Vooroordelen dat het na de F1 pas echt moeilijk wordt, onderschrijft Van Zelderen niet. „Met de juiste kennis kom je er wel.” Voor wie zijn passie en of tijd mist om voor het arbeidsintensieve kruisen te kiezen, raadt de boer aan een fokkerijadviesbureau in te schakelen. „De fokkerij is een traject van lange adem. Pas na vier afkalfingen kan je past echt een beeld vormen.”

Om de bezoekers ook na die eerste generatie van dienst te zijn, hoopt Van Zelderen dit jaar de rassenwijzer aan te passen. „Wanneer we voldoende subsidie of financiële bijdragen van bijvoorbeeld KI-stations en sperma-importeurs binnenhalen actualiseren en passen we de website aan.” Niet alleen de recentste NRS-gegevens, maar eveneens informatie over F2's en alles wat volgt komen dan aan bod.

„Met die extra service geven we melkveehouders mogelijk antwoord op de hamvraag: hoe verder? Want die vraag blijft tot nu toe voor veel boeren de nodige hoofdbrekens opleveren.”

> www.rassenwijzer.nl

GERTJAN VAN DER WAL

Maatschap Van Zelderen werkt hard om de gemiddelde leeftijd van de veestapel door het fokbeleid op te krikken. „We zitten nu op zes jaar, maar werken naar zeven à acht toe.”